

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2000/35/ES

ze dne 29. června 2000
o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,
s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 95 této smlouvy,
s ohledem na návrh Komise[1],
s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru[2],
v souladu s postupem stanoveným v článku 251 Smlouvy[3] s ohledem na společný návrh schválený dohodovacím výborem dne 4. května 2000,
vzhledem k těmto důvodům:

- (1) V usnesení o jednotném programu ve prospěch malých a středních podniků a živnostenského sektoru[4] vybídl Evropský parlament Komisi, aby předložila návrhy zabývající se problematikou opožděných plateb.
- (2) Dne 12. května 1995 přijala Komise doporučení o platebních lhůtách v obchodních transakcích[5].
- (3) V usnesení o doporučení Komise o platebních lhůtách v obchodních transakcích[6] vyzval Evropský parlament Komisi, aby zvažila přeměnu svého doporučení na návrh směrnice Rady a předložila jej co nejdříve.
- (4) Dne 29. května 1997 přijal Hospodářský a sociální výbor stanovisko k Zelené knize Komise o veřejných zakázkách v Evropské unii: Zkoumání cesty vpřed[7].
- (5) Dne 4. června 1997 zveřejnila Komise akční plán pro jednotný trh, který zdůrazňuje, že opožděné platby stále více představují závažnou překážku pro úspěšné fungování jednotného trhu.
- (6) Dne 17. července 1997 zveřejnila Komise zprávu o opožděných platbách v obchodních transakcích[8], která shrnuje výsledky hodnocení účinků doporučení Komise ze dne 12. května 1995.
- (7) Podniky, zejména malé a střední, jsou zatíženy značnými administrativními a finančními břemeny, které jsou důsledkem nepřiměřeně dlouhých platebních lhůt a opožděných plateb. Tyto problémy jsou navíc hlavní příčinou platební neschopnosti, která je hrozbou životaschopnosti podniků a následně vede ke ztrátě mnoha pracovních míst.
- (8) Smluvní platební lhůty se v některých členských státech výrazně liší od průměru Společenství.
- (9) Rozdíly mezi pravidly platebních operací a jejich praktickým prováděním v členských státech představují překážku řádného fungování vnitřního trhu.
- (10) Tyto skutečnosti vedou k podstatnému omezení obchodních transakcí mezi členskými státy. To je v rozporu s článkem 14 Smlouvy, protože podnikům má být umožněno obchodovat v rámci celého vnitřního trhu za podmínek, které zajišťují, že přeshraniční

operace nemají za následek vyšší rizika než v případě tuzemského prodeje. Jsou-li tuzemské a přeshraniční operace prováděny podle značně odlišných pravidel, může dojít k narušení hospodářské soutěže.

(11) Nejnovější statistické údaje naznačují, že od přijetí doporučení ze dne 12. května 1995 přinejlepším nedošlo v oblasti opožděných plateb v mnoha členských státech ke zlepšení.

(12) Cíle boje proti opožděným platbám v rámci vnitřního trhu nemůže být dosaženo uspokojivě jednotlivými členskými státy, a proto jej může být lépe dosaženo na úrovni Společenství. Tato směrnice nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle. Tato směrnice je tedy zcela v souladu s požadavky zásady subsidiarity a proporcionality, jak jsou stanoveny v článku 5 Smlouvy.

(13) Tato směrnice by se měla omezovat na platby, které jsou úhradou za obchodní transakce, a neupravovat transakce se spotřebiteli, úroky ve spojení s jinými platbami, např. platby podle právních předpisů upravujících šeky a směnky, platby představující náhradu škody, včetně plateb od pojišťovacích společností.

(14) Skutečnost, že do oblasti působnosti této směrnice spadají svobodná povolání, neznamená, že je členské státy musí pro účely, které nespádají do oblasti působnosti této směrnice, považovat za podniky nebo podnikatele.

(15) Tato směrnice pouze definuje pojem "exekuční titul", neupravuje však různé druhy výkonu rozhodnutí na základě tohoto titulu, ani podmínky, za nichž může být výkon rozhodnutí práva na základě tohoto titulu zastaven nebo odložen.

(16) Opožděná platba představuje porušení smlouvy, které je v mnoha členských státech pro dlužníky finančně přitažlivé vzhledem k nízkým úrokům z prodlení za opožděné platby nebo pomalému řízení k dosažení náhrady. Je nezbytné změnit tento trend a zajistit takové důsledky opožděné platby, které od takového chování odrazují, a proto je nezbytná rozhodná změna včetně náhrady nákladů, které věřitelům vzniknou.

(17) O přiměřené náhradě nákladů vymáhání dluhu je třeba uvažovat bez dotčení vnitrostátních předpisů, na jejichž základě může soudce věřiteli přiznat jakoukoli další náhradu škody, která byla způsobena opožděnou platbou dlužníka, přičemž rovněž přihlédne ke skutečnosti, že vzniklé náklady mohou již být kompenzovány úroky z prodlení z opožděné platby.

(18) Tato směrnice bere v úvahu dlouhé smluvní platební lhůty, a zejména existenci určitých kategorií smluv, v jejichž rámci mohou být opodstatněny delší platební lhůty v kombinaci s omezením smluvní svobody nebo vyššími úroky z prodlení.

(19) Tato směrnice by měla zakázat zneužití smluvní svobody v neprospěch věřitele. Pokud dohoda slouží především účelu dosažení další dlužníkovy likvidity na úkor věřitele nebo pokud hlavní smluvní strana stanoví pro své dodavatele a subdodavatele platební podmínky, které nejsou opodstatněné ve srovnání s podmínkami, které stanovila sama pro sebe, lze takové počínání považovat za okolnosti zakládající zneužití. Touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní předpisy týkající se způsobu uzavírání smluv nebo upravující platnost smluvních podmínek, které jsou vůči výrazně v neprospěch dlužníka.

(20) Důsledky opožděné platby mohou být odrazující pouze tehdy, jsou-li doprovázeny řízením k dosažení nápravy, které je z pohledu věřitele rychlé a účinné. V souladu se zásadou nediskriminace, která je uvedena v článku 12 Smlouvy, musí být tato řízení dostupná všem věřitelům usazeným ve Společenství.

(21) Je žádoucí zajistit, aby věřitelé mohli využít výhrady vlastnictví na nediskriminačním základě na celém území Společenství, jestliže je doložka výhrady vlastnictví platná podle vnitrostátního práva použitelného na základě mezinárodního práva soukromého.

(22) Tato směrnice musí upravovat veškeré obchodní transakce bez ohledu na to, zda jsou prováděny mezi soukromými nebo veřejnými podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci, s ohledem na skutečnost, že orgány veřejné moci provádějí značný počet plateb podnikům. Tato směrnice proto musí rovněž upravovat veškeré obchodní transakce mezi hlavními smluvními stranami a jejich dodavateli a subdodavateli.

(23) Článek 5 této směrnice požaduje, aby vymáhání nesporných pohledávek bylo ukončeno v krátké době v souladu s vnitrostátními právními předpisy, nepožaduje však po členských státech, aby přijaly zvláštní řízení nebo konkrétním způsobem měnily své platné právní postupy,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1 Oblast působnosti

Tato směrnice se vztahuje na veškeré platby, které jsou úhradou za obchodní transakce.

Článek 2 Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

1. "obchodní transakcí" transakce mezi podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci, která vede k dodání zboží nebo poskytnutí služeb za úplatu, "orgánem veřejné moci" jakýkoli smluvní orgán nebo subjekt, jak je definován směrnicemi o veřejných zakázkách (92/50/EHS[9], 93/36/EHS[10], 93/37/EHS[11] a 93/38/EHS[12]), "podnikem" jakákoli organizace, která provozuje nezávislou hospodářskou nebo odbornou činnost, i když je prováděna jedinou osobou;
2. "opožděnou platbou" překročení smluvní nebo zákonné platební lhůty;
3. "výhradou vlastnictví" smluvní dohoda, na jejímž základě si prodávající ponechává vlastnické právo ke zboží až do úplného zaplacení kupní ceny;
4. "úrokovou sazbou používanou Evropskou centrální bankou pro hlavní refinanční operace" úroková sazba používaná v případě nabídkových řízení s pevnou úrokovou sazbou. V případě, že hlavní refinanční operace proběhla podle pravidel pro nabídkové řízení s proměnlivou úrokovou sazbou, je výslednou sazbou marginální úroková sazba dosažená v tomto nabídkovém řízení. Toto platí v případě aukcí s jedinou sazbou i v případě aukcí s vícenásobnou sazbou;

5. "exekucním titulem" jakékoli rozhodnutí, rozsudek, příkaz nebo platební rozkaz vydaný soudem nebo jiným příslušným orgánem, ať již k okamžité úhradě nebo platbě na splátky, který umožňuje věřiteli uplatnit svou pohledávku vůči dlužníkovi prostřednictvím výkonu rozhodnutí; zahrnuje rozhodnutí, rozsudek, příkaz nebo platební rozkaz, který je předběžně vykonatelný, a zůstává vykonatelný, i pokud proti němu dlužník uplatní opravný prostředek.

Článek 3

Úrok z prodlení v případě opožděné platby

1. Členské státy zajistí, že

a) úrok z prodlení podle písmene d) se stává splatným dnem následujícím po dni splatnosti nebo po uplynutí platební lhůty, které jsou stanoveny ve smlouvě;

b) jestliže den splatnosti ani platební lhůta nejsou ve smlouvě stanoveny, stává se úrok z prodlení splatným automaticky bez nutnosti upomínky:

i) 30 dnů po dni, kdy dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby, nebo

ii) jestliže není datum obdržení faktury nebo jiného rovnocenného dokumentu vyzývajícího k provedení platby jednoznačné, 30 dnů po dni obdržení zboží nebo služeb, nebo

iii) jestliže dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby dříve než zboží nebo služby, 30 dnů po obdržení zboží nebo služeb, nebo

iv) jestliže přejímka nebo prohlídka zboží nebo služeb, jejímž prostřednictvím se zjišťuje, zda zboží nebo služby byly dodány v souladu se smlouvou, jsou prováděny podle zákona nebo smlouvy a jestliže dlužník obdrží fakturu nebo jiný rovnocenný dokument vyzývající k provedení platby dříve anebo v den, kdy probíhá přejímka nebo prohlídka, 30 dnů po dni přejímky nebo prohlídky;

c) věřitel má právo na úrok z prodlení, pokud

i) splnil své smluvní a zákonné povinnosti a

ii) neobdržel splatnou částku včas, s výjimkou případu, kdy za takové prodlení není dlužník odpovědný;

d) výše úroku z prodlení v případě opožděné platby ("zákonná sazba"), kterou je dlužník povinen zaplatit, je součtem úrokové sazby pro hlavní refinanční operace použité Evropskou centrální bankou během její poslední hlavní refinanční operace, provedené před prvním kalendářním dnem daného pololetí ("referenční sazba") a nejméně sedmi procentních bodů ("navýšení"), pokud není ve smlouvě uvedeno jinak. V členských státech, které se neúčastní třetí etapy hospodářské a měnové unie, odpovídá tato referenční sazba rovnocenné úrokové sazbě stanovené jejich centrální bankou. V obou případech se referenční sazba platná první kalendářní den daného pololetí použije na období následujících šesti měsíců;

e) kromě případů, kdy dlužník není za prodlení odpovědný, je věřitel oprávněn požadovat na dlužníkovi přiměřenou náhradu za veškeré náklady spojené s vymáháním, které mu v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka vznikly. Tato náhrada nákladů musí ve vztahu k dluhu v daném případě dodržovat zásady průhlednosti a přiměřenosti. Při dodržení výše uvedených zásad mohou členské státy, pokud jde o náhradu nákladů vymáhání, stanovit pro různé výše dluhu pevnou maximální částku.

2. Pro některé kategorie smluv definovaných vnitrostátním právem mohou členské státy stanovit lhůtu nejvýše 60 dnů, po jejímž uplynutí se úrok z prodlení stává splatným, za předpokladu, že smluvním stranám zamezí v překročení této lhůty nebo stanoví závaznou úrokovou sazbu úroku z prodlení, která výrazně překračuje zákonnou sazbu.

3. Členské státy stanoví, že dohoda o dni splatnosti nebo o důsledcích opožděné platby, která není v souladu s odst. 1 písm. b) až d) a odstavcem 2, není vymahatelná nebo zakládá nárok na náhradu škody, jestliže při zvážení všech okolností případu, včetně poctivých obchodních zvyklostí a povahy zboží, je tato dohoda výrazně v neprospěch věřitele. Při určení, zda se jedná o dohodu výrazně v neprospěch věřitele, bude mimo jiné vzato v úvahu, zda má dlužník objektivní důvody odchýlit se od odst. 1 písm. b) až d) a odstavce 2. Je-li taková dohoda shledána hrubě nespravedlivou, použijí se zákonná ustanovení, pokud vnitrostátní soud nestanoví jiné podmínky, které jsou spravedlivé.

4. V zájmu věřitelů a soutěžitelů zajistí členské státy existenci odpovídajících a účinných opatření proti dalšímu používání smluvních podmínek, které jsou výrazně v neprospěch věřitele ve smyslu odstavce 3.

5. Opatření uvedená v odstavci 4 zahrnují předpis, podle nichž mohou organizace, které mají (případně úředně uznaný) oprávněný zájem na zastupování malých a středních podniků, v souladu s odpovídajícím vnitrostátním právem podat žalobu k příslušnému soudu nebo správnímu orgánu ve věci smluvních podmínek navržených pro obecné použití, které jsou výrazně v neprospěch věřitele ve smyslu odstavce 3, a tak použít vhodné a účinné prostředky bránící dalšímu používání těchto smluvních podmínek.

Článek 4 Výhrada vlastnictví

1. Členské státy v souladu s vnitrostátními právními předpisy použitelnými na základě mezinárodního práva soukromého stanoví, že si prodávající ponechává vlastnické právo ke zboží až do jeho úplného zaplacení, je-li doložka výhrady vlastnictví mezi kupujícím a prodávajícím výslovně dohodnuta před dodáním zboží.

2. Členské státy mohou přijmout nebo zachovat v platnosti ustanovení o zálohách v hotovosti, které již byly dlužníkem složeny.

Článek 5 Vymáhání nesporných pohledávek

1. Členské státy zajistí, aby exekuční titul, bez ohledu na výši dluhu, mohl být získán zpravidla ve lhůtě 90 kalendářních dnů od podání žaloby věřitelem nebo podání návrhu soudu nebo jinému příslušnému orgánu, za předpokladu, že dluh nebo okolnosti řízení nejsou předmětem sporu. Tuto povinnost musí členské státy splnit v souladu se svými vnitrostátními právními a správními předpisy.

2. Vnitrostátní právní a správní předpisy musí stanovit stejné podmínky pro všechny věřitele usazené v Evropském společenství.

3. Lhůta 90 kalendářních dnů uvedená v odstavci 1 nezahrnuje:

- a) lhůtu pro doručení písemností;
- b) žádné prodloužení způsobené věřitelem, jako je doba věnovaná opravě žaloby nebo návrhu.

4. Tímto článkem nejsou dotčena ustanovení Bruselské úmluvy o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech[13].

Článek 6 Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 8. srpna 2002. Neprodleně o nich uvědomí Komisi. Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Členské státy mohou zachovat nebo uvést v účinnost předpisy, které jsou pro věřitele výhodnější, než je nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí.

3. Při provedení této směrnice mohou členské státy vyloučit:

- a) dluhy, které jsou předmětem úpadkového řízení vedeného proti dlužníkovi;
- b) smlouvy, které byly uzavřeny před 8. srpnem 2002, a
- c) pohledávky na úrok z prodlení nižší než 5 EUR.

4. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

5. Dva roky po 8. srpnu 2002 přezkoumá Komise mimo jiné zákonnou sazbu, smluvní platební lhůty a opožděné platby a vyhodnotí jejich dopad na obchodní transakce a účinnost této úpravy v praxi. Výsledky tohoto přezkumu i dalších přezkumů sdělí Evropskému parlamentu a Radě spolu s případnými návrhy na zdokonalení této směrnice.

Článek 7 Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v Úředním věstníku Evropských společenství.

Článek 8 Určení

Tato směrnice je určena členskými státním.

V Lucemburku dne 29. června 2000.

Za Evropský parlament Za Radu

předsedkyně předseda

N. FONTAINE M. MARQUES DA COSTA

[1] Úř. věst. C 168, 3.6.1998, s. 13 a Úř. věst. C 374, 3.12.1998, s. 4.

[2] Úř. věst. C 407, 28.12.1998, s. 50.

[3] Stanovisko Evropského parlamentu ze dne 17. září 1998 (Úř. věst. C 313, 12.10.1998, s. 142), společný postoj Rady ze dne 29. července 1999 (Úř. věst. C 284, 6.10.1999, s. 1) a rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 1999 (dosud nezveřejněné v Úředním věstníku). Rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 15. června 2000 a rozhodnutí Rady ze dne 18. května 2000.

[4] Úř. věst. C 323, 21.11.1994, s. 19.

- [5] Úř. věst. L 127, 10.6.1995, s. 19.
[6] Úř. věst. C 211, 22.7.1996, s. 43.
[7] Úř. věst. C 287, 22.9.1997, s. 92.
[8] Úř. věst. C 216, 17.7.1997, s. 10.
[9] Úř. věst. L 209, 24.7.1992, s. 1.
[10] Úř. věst. L 199, 9.8.1992, s. 1.
[11] Úř. věst. L 199, 9.8.1992, s. 54.
[12] Úř. věst. L 199, 9.8.1992, s. 84.
[13] Úplné znění v Úř. věst. C 27, 26.1.1998, s. 3.
-

NAŘÍZENÍ VLÁDY 142/1994 Sb.

ze dne 8. června 1994,
kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení
podle občanského zákoníku

Vláda k provedení § 517 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb., nařizuje:

§ 1

Výše úroků z prodlení činí ročně dvojnásobek diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou a platné k prvnímu dni prodlení s plněním peněžitého dluhu.

§ 2

Výše poplatku z prodlení činí za každý den prodlení 2,5 promile dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení.

§ 3

Došlo-li k prodlení s plněním peněžitého dluhu před nabytím účinnosti tohoto nařízení, řídí se výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení ode dne účinnosti tohoto nařízení tímto nařízením.

§ 4

Zrušují se § 1 odst. 1 a § 10 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 45/1964 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku.

§ 5

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Předseda vlády:
Doc. Ing. Klaus CSc. v. r.

Ministr spravedlnosti:
JUDr. Novák v. r.

NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 163/2005 Sb.

ze dne 23. března 2005,
kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb.,
kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku

Vláda nařizuje podle § 517 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb.:

Čl. I

V nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, § 1 zní:

"

§ 1

Výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů. V každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí."

Čl. II

Přechodné ustanovení

Výše úroků z prodlení se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění tohoto nařízení, nastalo-li prodlení s plněním peněžitého dluhu ode dne nabytí účinnosti tohoto nařízení. Výše úroků z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení, se řídí dosavadními právními předpisy.

Čl. III

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Předseda vlády:
JUDr. Gross v. r.

Ministr spravedlnosti:
JUDr. Němec v. r.